

Nr 494.

Av herr **Kilbom m. fl.**, angående överförande i statens ägo av den skattepliktiga maltdrycksindustrin med tillhörigheter.

Statsmakterna utövar i allt större omfattning kontroll över tillverkningen av maltdrycker. Kontrollens ändamål är dels att tillse, att bryggerierna uppfyller lagens fordringar beträffande maltdryckernas sammansättning och kvalitet och dels att fastställda avgifter och skatter erläggas. De särskilda kontrollorganen ha tid efter annan måst utbyggas på samma gång som nya förordningar utfärdats för att tillvarata det allmännas intressen samt för att skydda konsumenterna, tills man nu kan tala om en fullständig statskontrollerad rörelse. De olika bryggeriföretagen ha emellertid lämnats helt fria i fråga om den ekonomiska ledningen, vilket sammanhänger med att de är i privata händer. Då det gäller startande av nya skattepliktiga bryggerier måste statens tillåtelse erhållas. Denna befogenhet har det allmänna utövat på så sätt, att under senare år praktiskt taget samtliga ansökningar om rättigheter avslagits. Detta har i sin ordning starkt bidragit till *kartellbildningen* inom denna industri. Inom vidsträckta områden av landet ha de mindre företagen utrotats av storföretaget, tills idag ett tiotal storbryggerier praktiskt taget tillvällat sig kontrollen ej blott över *maltdryckstillverkningen* i hela landet utan även över fabrikationen av *läskedrycker* och *mineralvatten*. Bryggerierna är därtill fast sammanslutna i en *riksorganisation*, vadan man utan överdrift här kan tala om ett starkt och riksomfattande monopol.

Granskar man de skattepliktiga bryggeriernas prispolitik, ligger det med stöd av utdelningarnas storlek nära till hands att tänka på uppskörtning av allmänheten. Utdelningsprocenten ger emellertid i fråga om bryggerierna icke någon rätt bild av vinstens storlek, ty det är uppenbart att en avsevärd *överkapitalisering* ägt rum. Tar man hänsyn icke blott till den synliga förräntningen, vilken enligt socialiseringsnämndens utredning utgjorde i medeltal för de tretton åren 1911—1923 *ej mindre än 13,5 procent* (utdelningen hade stigit ganska jämnt från 8,5 procent 1911 till 18,3 procent 1923), utan också härtill lägger de betydande kapital, som avsatts till fonder av olika slag, gratisaktier, etc., så är det uppenbart, att näringen varit, lindrigt sagt, lönande. — Socialiseringsnämnden beräknade, att av de skattepliktiga bryggeriernas samlade aktiekapital år 1925 hade ej mindre än *25 procent uppstått genom gratisaktier*. — Av detta framgår med all tydlighet, att konsumenterna fått betala *oskäligt höga priser för bryggeriernas produkter*.

Det är emellertid icke endast ifråga om bryggeriernas prispolitik allmänhetens intressen trädas för nära. Det kan konstateras, att bryggerierna tack

vare sin monopolställning lyckats tillvälla sig ett mycket stort inflytande över *detaljhandeln*, icke blott med maltdrycker utan även med läskedrycker och mineralvatten. De höga detaljpriserna tyckas till väsentlig del vara en direkt följd av storbryggeriernas åtgärder, eftersom det blivit en vanlig praxis, att bryggerierna äga eller i varje fall äro ekonomiskt intresserade i kafé- och restaurantrörelsen, och alltså draga fördel av de höga detaljhandelspriserna.

Fabrikationen av läskedrycker och mineralvatten i vårt land är numera beroende av de stora skattepliktiga bryggerierna. Detta har visat sig farligt för de fristående fabrikanterna av läskedrycker och alkoholsvaga malt-drycker. — Genom betydande aktieinnehav i de företag, som tillverka kol-syra, ha de stora bryggerierna skaffat sig ytterligare vapen gentemot den icke monopolartade fabrikationen av läskedrycker.

De skattepliktiga bryggerierna utgöra således i dag en av statsmakterna skyddad makt, som visat sig vara en fara icke blott för vissa mindre företag utan även för konsumenterna. Att förhindra liknande farliga yttringar av monopoliseringar som framträtt i andra länder, är en bjudande plikt för statsmakterna. Bästa sättet torde härvid vara, att staten helt övertar bryggerirörelsen i likhet med vad som skett beträffande framställningen och försäljningen av alkoholhaltiga drycker och av tobaksindustrien. Ur statsfinansiell synpunkt måste därtill ett dylikt steg vara synnerligen välbetänkt, eftersom statskassan till de nuvarande inkomsterna genom maltdrycksbeskattningen skulle tillföras bryggeriernas stora vinster. Med stöd av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen beslutar hemställa hos regeringen om ut-arbetande av och snarast framläggande för riksdagen av för-slag till överförande i statens ägo av den skattepliktiga malt-drycksindustrien och vad till denna f. n. hör.

Stockholm den 23 januari 1934.

K. Kilbom.

Viktor Herou.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

Nils Flyg.

Edoff Andersson.